

Nr.43/03.04.2020

Către: Avocatul Poporului

În atenția doamnei Renate Weber, Avocatul Poporului

Obiect: Sesizare în temeiul O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor

Stimată doamnă Weber,

Fundația Centrul de Resurse Juridice (CRJ) este o persoană juridică română, cu sediul în București, str. Arcului nr. 19, sector 2, înregistrată în registrul persoanelor juridice prin Sentința civilă nr. 276/18.12.1998 a Tribunalului București, cod fiscal RO 11341550, cu numărul de înregistrare în Registrul Asociațiilor și Fundațiilor 380/1998, reprezentată prin Georgiana Iorgulescu, în calitate de directoare executivă, ce are ca obiect de activitate protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități.

CRJ formulează, în temeiul O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, sesizarea cu privire la faptele descrise mai jos.

SESIZARE

1. Situația de fapt

La data de 31.03.2020, ziarul online Libertatea a publicat articolul intitulat “*Un cămin de bătrâni din Vâlcea, închis din cauza coronavirusului. Unde vor fi duși vârstnicii*”¹. Articolul conform căruia “*Peste 70 de persoane care se află în căminul pentru persoane vârstnice din Râmnicu Vâlcea trebuie să plece acasă, după ce autoritățile locale, în subordinea cărora se află căminul, au decis să închidă instituția până la finalizarea stării de urgență. Anunțul a fost făcut de primarul orașului Râmnicu Vâlcea.*”

Privind aceeași situație, ziarul online Eveniment vâlcean a arătat că “*o parte însemnată dintre aparținătorii seniorilor aflați în grija CPV au declarat că nu au posibilitatea fizică de a-i prelua, fie datorită faptului că se află în afara țării, fie ca urmare a restricțiilor de mobilitate impuse la nivel național, și că doresc ca rudele lor să fie îngrijite, în continuare, în Cămin.*”

În aceste condiții, la nivelul Primăriei municipiului Râmnicu Vâlcea s-a dispus menținerea în

¹ <https://www.libertatea.ro/stiri/un-camin-de-batrani-din-valcea-inchis-din-cauza-coronavirusului-unde-vor-fi-dusi-varstnicii-2935684>

Cămin a acestor vârstnici, cu condiția semnării de către aparținătorii lor a unei declarații pe proprie răspundere conform căreia își asumă această decizie, precum și orice consecințe derivate din aceasta”².

La 02.04.2020, o situație similară a fost raportată de către postul de radio Europa FM cu privire la un azil de bătrâni din Onești, jud. Bacău, familiile vârstnicilor rezidenți au fost rugate să îi preia pe aceștia în familie pentru a evita riscul îmbolnăvirii cu COVID-19.

Vârstnicii care locuiesc în centrele rezidențiale și în azilele din România reprezintă una dintre cele mai vulnerabile categorii sociale în contextul pandemiei COVID-19. „*Bunicii cazați la Căminul din Onești vor fi evacuați. Rudele acestora au fost deja anunțate să vină să-i ia pe bătrâni pentru că azilul va fi închis pentru o perioadă nedeterminată.*”³

2. Situația de drept

Conform art. 1 alin. 1 din Legea nr. 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice „**persoanele vârstnice au dreptul la asistență socială**, potrivit dispozițiilor prezentei legi, **în raport cu situația sociomedicală și cu resursele economice de care dispun.**”

Acest drept este recunoscut și la nivel internațional de către Carta Socială Europeană a Consiliului Europei **ratificată de către statul român prin Legea nr. 74 din 3 mai 1999**, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 193 din 4 mai 1999:

“ARTICOLUL 23

Dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială

*În vederea exercitării efective a dreptului persoanelor vârstnice la protecție socială, **părțile se angajează să ia sau să promoveze fie direct, fie în cooperare cu organizațiile publice sau private măsuri adecvate destinate, în special: [...]***

- să permită persoanelor vârstnice să aleagă liber propriul stil de viață și să ducă o existență independentă în mediul lor obișnuit atâta timp cât doresc și cât acest lucru este posibil, prin:

b) îngrijirea sănătății și servicii pe care starea acestora le impune; [...]

a) punerea la dispoziție a unor locuințe corespunzătoare nevoilor acestora și stării lor de sănătate [...]

Art. 16 alin. (1) din Legea nr. 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice, „*îngrijirea persoanelor vârstnice în cămine reprezintă o măsură de asistență*

² <https://evenimentvalcean.ro/batranii-raman-in-caminul-de-batrani-daca-apartinatorii-semneaza-declaratie-pe-propria-raspundere/>

³ <https://www.cancan.ro/caminul-de-batrani-din-onesti-va-fi-evacuat-ce-se-intampla-cu-bunicii-care-nu-mai-au-pe-nimeni-20172745>

socială și poate fi dispusă cu titlu de excepție pentru persoanele care se găsesc în una dintre situațiile prevăzute la art. 3”, iar conform alin. 2 „accesul unei persoane vârstnice în cămin se face avându-se în vedere următoarele criterii de prioritate:

a) **necesită îngrijire medicală permanentă deosebită**, care nu poate fi asigurată la domiciliu;

b) **nu se poate gospodări singură**;

c) **este lipsită de susținători legali sau aceștia nu pot să își îndeplinească obligațiile datorită stării de sănătate sau situației economice și a sarcinilor familiale**;

d) **nu are locuință și nu realizează venituri proprii.**”

Prin urmare, persoanele vârstnice care îndeplinesc condițiile enumerate mai sus au dreptul la asistență și protecție socială, însă autoritățile statului care au obligația de a respecta acest drept, de a lua măsuri pentru îndeplinirea acestui drept și de a proteja acest drept, abdică de la obligațiile sale de a acorda îngrijirea și serviciile corespunzătoare nevoilor acestor vârstnici în contextul pandemiei. Faptul de a solicita rudelor și familiilor vârstnicilor din centru să semneze o declarație pe proprie răspundere de asumare a oricăror consecințe (privind, evident, îmbolnăvirea vârstnicilor din centru și eventualul deces al acestora) constituie un refuz de asumare a responsabilităților de protecție de drepturile omului, a dreptului la sănătate și a dreptului la viață de către autorități ale statului. Acestea au obligația de a lua toate măsurile posibile pentru a asigura protecția necesară, însă nu au încercat identificarea unor alte soluții posibile (spre exemplu, transferul temporar al rezidenților vârstnici în alte locații disponibile, unde aceștia să poată fi cazați de o manieră izolată împreună cu îngrijitorii aferenți), ci doar au încercat pasarea responsabilității, și resemnarea în fața posibilelor îmbolnăviri și decese.

Rezidenții acestor centre nu au nicio alternativă, fiind lăsați în mâinile unor servicii sociale și unor autorități care refuză să își asume responsabilitatea pentru soarta lor și care refuză să ia măsurile necesare pentru protecția acestora.

Conform art. 18 alin. 1 din Legea nr. 17/2000, „Căminul pentru persoane vârstnice este centrul rezidențial cu sau fără personalitate juridică, **finantat integral din bugetul local**, înființat și organizat potrivit dispozițiilor prezentei legi, care acordă, pe perioadă nedeterminată, îngrijire persoanelor vârstnice.”

*

Prima teză a art. 2 § 1 din CEDO obligă să ia măsurile necesare pentru a proteja viața persoanelor aflate sub jurisdicția sa (*L.C.B. împotriva Regatului Unit*, 9 iunie 1998, pct. 36, Culegere de hotărâri și decizii 1998-III).

Astfel, “*Obligațiile pozitive care decurg din art. 2 ar trebui să fie interpretate ca aplicându-se în contextul oricărei activități, fie ea publică sau nu, de natură să pună în discuție dreptul la viață. Este cazul, de exemplu, în domeniul sănătății, în ceea ce privește acțiunile sau inacțiunile personalului medico-sanitar* [Dodov, citată anterior, pct. 70, 79-83 și 87, *Vo împotriva Franței (MC)*, nr. 53924/00, pct. 89-90, CEDO 2004-VIII, cu referințele ulterioare], statele trebuie să instituie un cadru legislativ care să impună spitalelor, indiferent că sunt publice sau private, adoptarea de măsuri adecvate care să asigure protejarea vieții pacienților [Calvelli și Ciglio împotriva Italiei (MC), nr. 32967/96, pct. 49, CEDO 2002-I]. Această obligație se aplică în special în următoarele cazuri: atunci când capacitatea pacienților de a avea grijă de ei înșiși este limitată (Dodov, citată anterior, pct. 81); în contextul gestionării activităților periculoase [Öneryıldız împotriva Turciei (MC), nr. 48939/99, pct. 71, CEDO 2004-XII]; [...].

Pentru a exista o astfel de obligație pozitivă, trebuie să se stabilească faptul că autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe, având în vedere circumstanțele, că victima era amenințată în mod real și imediat din cauza actelor infracționale ale unui terț (Nencheva și alții, citată anterior, pct. 108)[...] și că acestea, în cadrul competențelor lor, nu au luat măsurile care, în mod rezonabil, ar fi atenuat fără îndoială acest risc (A. și alții împotriva Turciei, nr. 30015/96, pct. 44-45, 27 iulie 2004).” (Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu v. Romania).

CEDO a statuat deja că responsabilitatea statului poate fi angajată în temeiul articolului 2 în ceea ce privește actele și omisiunile furnizorilor de servicii medicale, într-o cauză (*Aydoğdu v. Turcia*) în care există o disfuncție sistemică sau structurală în serviciile spitalicești, iar autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe despre acest risc și nu au luat măsurile necesare pentru a preveni materializarea riscului respectiv, punând astfel în pericol viețile pacienților.

Serviciile acordate într-un cămin de bătrâni sunt servicii medico-sociale, ambele categorii având importanță distinctă, dar formând, totuși, un tot unitar. Prin urmare, sunt incidente spețele CEDO, în sensul în care statul, prin autoritățile locale obligate să asigure asistență acestui grup vulnerabil, se derobă de la această obligație legală, neluând măsurile necesare pentru ocrotirea dreptului la viață, în sensul art.2 CEDO (obligație pozitivă de a ocroti dreptul la viață). Trimiterea vârstnicilor înapoi în familii este mai degrabă un mod de ocrotire a personalului angajat în aceste centre și nu un mod de ocrotire a beneficiarilor, autoritățile având posibilitatea de a lua altfel de măsuri. Astfel de acțiuni ale autorităților locale îngăduiesc drepturile persoanelor vârstnice de a primi servicii de asistență medicală și de a beneficia de măsuri de protecție a dreptului la viață și la sănătate, creându-le o situație de inferioritate.

Prin urmare, sesizăm Avocatul Poporului cu privire la situația nerespectării drepturilor rezidenților din Căminele pentru persoane vârstnice din Râmnicu Vâlcea și din Onești din perspectiva măsurilor necesare pentru prevenirea infectării cu COVID-19.

De asemenea, solicităm comunicarea modului de soluționare a acestei petiții.

Cu stimă,

03.04.2020

Georgiana Iorgulescu,

Directoare Executivă

Centrul de Resurse Juridice

